

POSVÁTNÁ GEOMETRIE, MAGIE A SYMBOLY VE STARÉM EGYPTĚ

Volvox Globator

Napsala a ilustrovala Lída Kejmarová

**„Já jsem vložil tvé srdce do nitra těla pro tebe,
aby sis ty mohl vzpomenout na to, co jsi zapomněl.“**

(Texty sarkofágů)

POSVÁTNÁ GEOMETRIE, MAGIE A SYMBOLY VE STARÉM EGYPTĚ

Lída Kejmarová

Volvox Globator

2024

© Volvox Globator, 2024

© Lída Kejmarová, 2024

Illustrations © Lída Kejmarová, 2024

ISBN 978-80-7511-792-2

ISBN 978-80-7511-793-9 (pdf)

ÚVOD

Při práci s neznámem, absolutnem a nekonečností se vydáváme mimo skutečnost, kterou lze přesně popsat a vysvětlit slovy. Tato oblast souvisí s vizuálním myšlením a můžeme do ní pronikat zejména prostřednictvím symbolů. Smyslem symbolu je rozvoj intuitivního chápání i představivosti, pomocí níž pronikáme do podstaty symbolu, abychom mu porozuměli. Pokouším se to čtenářům zpřístupnit prostřednictvím svých ilustrací.

Představivost souvisí s pravou hemisférou, v níž je uložen i smysl pro posvátno. Ta je úzce spojena se srdcem prostřednictvím citu, skrze který k nám promlouvá. Pravé hemisféře je tím pádem přístupno více impulsů současně – a proto může být schopná vhladu v širších souvislostech. Pro pochopení symbolu je potřeba pracovat s asociací a vnitřní zkušeností.

Oblast symbolů, archetypů a mýtů připomíná sen, který jsme prožili, ale ráno si ho už nejsme schopni vybavit, přestože se o to usilovně snažíme. Tyto obsahy nejsme schopni pevně uchopit (mohou nám proklouznout mezi prsty) – a proto je tolik těžké se v nich vyznat. *C. G. Jung* toto sídlo symbolů a archetypů spojoval s kolektivním nevědomím, ve kterém se snadno ztrácíme. Poselství z této sféry jsou duchovní povahy, symboly zároveň „hovoří“ o něčem, o čem nelze hovořit – nebo jen velmi obtížně. Když se o to pokoušíme, výrazně redukuje podstatu.

**„Symboly jsou pro mysl tím, čím jsou nástroje pro ruce,
rozšířené uplatnění jejich sil.“**

(Dion Fortune)

Symboly objektivizují obsahy, které máme v mysli a které na nás působí podprahově. Má-li však mít symbol smysl, musí zůstat do jisté míry otevřený a nemůže být striktně konkretizován. Měl by ukázat zejména klíčové znaky důležité pro pochopení principu a fungování ve vztahu k určitým vnitřním kvalitám.

Jedním ze zásadních impulsů pro zpracování tohoto tématu byla četba knihy *Božská proporce v geometrii a v Číslech* od *Léonarda Ribordyho*, která mě nesmírně zaujala. Knížka pojednává o *posvátné geometrii* a objasňuje ji ve světle současných vědeckých poznatků. Při jejím čtení jsem začala objevovat souvislost některých zde uvedených symbolů se staroegyptským náboženstvím, ale i s jistými vědeckými informacemi a s psychologií *C. G. Junga*. Proto se pokouším celé téma prozkoumat také z tohoto úhlu pohledu.

Ribordyho knížka mluví o tom, že vesmír je zdrojem obrovské duchovní síly a velké krásy; a že vedle fyzikálního pojetí hmoty, energie a časoprostoru zde existují analogie, které pojmenovává náboženství – to jest tělo, duše a duch. Je pravděpodobné, že vesmír funguje jako dva paralelní světy, z nichž jeden je reálný a druhý virtuální. Jeden je tvořen hmotou a druhý anti-hmotou. Zdá se, že časoprostor zabraňuje jejich zániku.

Ribordy v knížce dále mluví o tom, že *Číslo* a geometrie jsou skrytě propojeny a hovoří symbolickým jazykem. V posvátné geometrii *Číslo* nevyjadřuje kvantitu, ale kvalitu, koncept a ideu (kvantita se týká číslic, nikoliv *Čísel*). *Číslo* se zde proto píše s velkým Č, na rozdíl od číslic, které vyjadřují kvantitu. Práce s *Čísly* a se symboly spojuje dva komplementární módy naší inteligence (pomáhá nám propojit levou a pravou mozkovou hemisféru). Číslice v matematice umožňují vyjádřit počet a stanovit matematické vztahy, zatímco *Číslo* uvádějí do pohybu koncepty a ideje. Tím se otevírá prostor pro spiritualitu a filosofické poznání. V knížce se tedy propojuje spiritualita, filosofie i věda, podložená pozorováními a zkoumáním. To vše vytváří pocity posvátnosti a zbožnosti.

Posvátná geometrie má kořeny ve starověkém Egyptě, proto hledám její souvislosti s egyptským náboženstvím, které dnes téměř neznáme. Z této doby máme dochované mnohé indicie v podobě obrazu i textu, přičemž obě složky spolu byly úzce spjaty. Hieroglyfy se vždy určitým způsobem luštily a obsah jednotlivých textů může mít více významů. Tento způsob čtení dává smysl, protože na svět se díváme očima, informace zpracováváme v mozku, ale doopravdy jim porozumět můžeme pouze v srdci. Mezi obrazem i textem existuje vztah a napětí, jež by mělo ve čtenáři vyvolat unikátní pocit, který napomáhá hlubšímu pochopení. Základní symboly staří Egyptané chápali intuitivně. *Posvátnou geometrii* později rozvinuli Řekové.

Ribordy (stejně jako já) nepovažuje Boha za „osobu“ s lidskou tváří. Tvzení, že „jsme stvořeni k obrazu Božímu“, interpretuji stejně jako on, v metafyzické rovině. Bůh může být v tomto smyslu koncept, který se snaží o smíření vědy a náboženství. Číslice umožňují počítat, vyjadřují to, co je konkrétní a pragmatické; zatímco metafyzika a iracionálno odkazují k *Číslům*, tedy ke konceptům a idejím, které se počítat nedají.

Všechny odborné vědy potřebují metafyziku, aby se o ni mohly opřít a vyvodit z ní základní axiomy, jenže ta nám je skryta. Pravá podstata je zahalena tajemstvím, kterou hinduismus označoval slovem „maya“ či „májin závoj“. Podle této tradice spočívá esence či podstata skutečnosti v prázdnotě, což není nicota, ale skutečný zdroj života a základ všech forem. V Egyptě by stav prázdnoty a zároveň zdroj života reprezentoval praoceán *Nun* a prvotní hmota *Paut*. Egypťané věřili v bohy, kteří reprezentovali božské kvality a síly. Těmto silám se snažili porozumět a pracovat s nimi. K tomu jim sloužila magie, která tvořila běžnou součást života. Víra dokáže společnost spojoval i rozdělovat. Víra znamená přesvědčení o pravdě, správnosti něčeho, co nelze empiricky ani logicky prokázat. V jednom člověku může prohlubovat pokoru a zbožnost – a v druhém naopak pýchu a pocity nadřazenosti.

Dnešní věda potvrzuje, že lidský mozek funguje na principu víry (může se jednat o libovolnou víru, např. víru v Boha / bohy; víru v platnost teorie relativity; anebo víru v to, že svět má pouze fyzický význam). Na základě svých představ si postupně vytváříme vlastní životní filosofii a žebříček hodnot. Od těchto věcí se odvíjí naše jednání. S tímto fenoménem umí výborně pracovat reklamní průmysl, který dokáže s lidskou myslí podle potřeby manipulovat.

V současné době zcela ztrácíme schopnost chápat ontologické celky a všechny poznatky jsme oddělili do nejrůznějších vědních oborů, které se zabývají jen určitými výseky reality. V přemíře nejrůznějších informací a dat postrádáme schopnost zdravého intuitivního vhledu. Ve své knížce se proto pokouším o syntézu různých poznatků – a svou prací bych ráda přiměla čtenáře k přemýšlení o metafyzických otázkách. Dívám se z pozice člověka, který se celý život zabývá primárně uměním (jak prakticky, tak teoreticky) a nepovažuje se za spisovatele ani řečníka. Dívám se z pozice člověka, který byl vychován v katolické rodině, ale postupem času se v něm probouzel výrazný zájem o hermetismus a hlubší poznání symbolů i „světa za oponou“.

„Stará náboženství se svými vznešenými a směšnými,
dobrotivými i krutými symboly nespada z čistého nebe, nýbrž vzešla
z lidské duše, která v nás žije i v této chvíli. Všechny ty věci a jejich praformy
v nás žijí a mohou se na nás kdykoli se zničující silou vrhnout v podobě
davové sugesce, proti níž je jednotlivec bezmocný.
Naši strašliví bohové pouze změnili jméno, rýmují se teď na –ismus.“

(Carl Gustav Jung)

Pokud jsme dobře spojeni s tělem (prostřednictvím srdce), máme mnohem blíže k pochopení mýtu, a tím pádem i k celistvému pochopení nás samotných. Egypťané chápali symbol srdce jako esenci duchovních kvalit těla. Srdce podle nich tvoří duši člověka (těmto tématům se v knížce věnuji podrobněji). Egypťané si představovali, že v srdci je „KA“, tedy to, co oživuje člověka, božská esence. Pokud jsme citliví, toto spojení je těsnější. Souvisí to s pravou hemisférou, která je otevřená spiritualitě, obrazům, náboženství, mytologii, vyšším citům. Když je toto spojení z nějakého důvodu narušené, spoléhá člověk více na rozum, analyzování, měření, vážení. Myslím, že k celkovému potlačení tohoto napojení vede dlouhodobě školství, ale i současné trendy v kultuře.

Za oponou našeho fyzického světa je podle mých představ ještě jeden svět, který je souběžný, jen nám není příliš dostupný. Naše existence je spjata s nevědomým světem potencialit, ze kterého se vědomí neustále rodí. Jako by za oponou existovalo moře „možností“, jako bychom se plavili na lodi do neznáma. Tušíme, že bychom měli držet určitý směr, ale to předpokládá i aktivní přemítání o smyslu života. Jako by každý náš úmysl i skutek ovlivnil, jaké možnosti se nám ve vědomé realitě otevrou či zavřou. Pokora a bázeň vůči věcem, které nás přesahují, vedou k otevření možností. Arogance a pýcha vedou k opaku. Egypťané podobným způsobem uvažovali o podsvětí (které označovali termínem *Duat*). Bylo to místo, kde docházelo k přemáhání sil zla a chaosu, které symbolizoval had *Apop*, o němž v knížce píšu podrobněji.

Život v tomto smyslu považuji za jakousi hádanku, kterou luštíme, ale která nebude nikdy zcela vylušтена. Jsem přesvědčena, že onen skrytý svět je založen na morálních principech – a nasvědčuje tomu i symbolika, kterou se pokouším přiblížit ve své práci. Prostřednictvím ilustrací chci čtenáři napomoci k vlastním myšlenkám, asociacím a vhledům.

V knížce hledám odpovědi na základní metafyzické otázky a symboly představuji tak, jak je podle dostupných informací sama chápu. O některých z nich se v literatuře není možné mnoho dozvědět, přestože byly hojně zobrazovány. Osobně věřím, že existuje reinkarnace, a že duše je nadřazená vědomí. Věřím, že v okamžiku fyzické smrti se naše „KA“ deaktivuje, aby se mohlo aktivovat v novém lidském těle nebo v jiné formě (podle skutků, které jsme v životě vykonali). Tyto úvahy nejsou v rozporu s představou, že jsme v simulaci (a pojem „Bůh“ bychom mohli nahradit slovem programátor). Dívám se z pozice člověka hledajícího, tápajícího, s hlavou plnou otázek.

ČÍSLO NULA

Číslo, které má hodnotu Nic [nula] a Číslo, které má hodnotu Vše [nekonečno]. Symbolická hodnota Čísla nula se vztahuje ke dvěma limitním Číslům, tedy k nule a k nekonečnu. Dále má vztah k Jednotě, k Číslu Jedna. Číslo nula, vyjadřující hodnotu, kterou označujeme jako nic, nelze zaměňovat s nicotou (nebytím, které vyjadřuje to, co není). Nic je vyjádřením nějakého počátku nebo něčeho, co začíná.

Znak nekonečno ∞ , který představuje takzvaná ležatá osmička, má silný význam nejen v matematice, ale i ve filosofii a náboženství. Lze ho chápat jako symbol něčeho, co nemá hranice, co je věčné, co je nerozdělitelné nebo co nemůžeme změřit. Nekonečno je tak veliké, že se nedá spočítat, spíše se dá jen tušit.

Egyptané si představovali, že vědomí pochází z primordiální substance, kterou tvoří *Paut*, prvotní hmota. Hmota je sama o sobě neviditelná, protože podstata existence je založena na neviditelných formách, které jsou ve všem. Zlo je nedělitelnou součástí *Celku*, kdyby se však v tomto projeveném světě rovnováha kriticky vychýlila, časoprostor i projevený svět by zmizely.

PRVOTNÍ HMOTA A VĚDOMÍ

Hmotu nelze oddělit od vědomí, protože vědomí se z hmoty rodí. Vědomí vzniká součinností prvotní hmoty (*Paut*) a energetického oživujícího zdroje (*KA*, viz str. 42–43). Vědomí není vytvořeno mozkem, mozek ale formuje naše individuální vědomí. Vědomí je něco, co můžeme poznat díky hmotě.

Hmota je sama o sobě neviditelná, je to abstrakce, kterou nikdo nikdy neviděl. Podstata hmoty je tvořena materiálními kvalitami, které zakoušíme skrze zkušenost. Jednotlivé prvky hmoty spolu vytvářejí vztahy prostřednictvím rezonance. Z těchto vztahů pak vyvstávají vztahy i ve fyzickém světě.

Tyto představy přesně korespondují s názory britského neurovědce *Iaina McGilchrista* (v závěru knihy uvádím odkaz na podrobný rozhovor s ním na toto téma. Jeho práce si nesmírně vážím, protože velmi rezonuje s mým poznáním).

Podle egyptských představ vyžaduje obroda života (na všech úrovních) dočasnou smrt, přesněji řečeno, období neaktivního spočinutí a navrácení se do počátečního stádia. Na konci každého cyklu se tak nachází bod nebo úsek, kde se příslušný jev musí na nějakou dobu ponořit do svého protikladu a „zemřít“. Pro ty, kdo žili podle zásad řádu *maat* (viz str. 98–100), měla být smrt jen přechodným stadiem mezi pozemským životem a vzkříšením do blažené existence. Podobné představy, popsané jinými symboly, vidíme ve všech hlavních náboženstvích.

Atum je zde ještě
neprojevený, v této fázi
šlo o skrytý potenciál.

Nun existoval „dříve, než bylo nebe, dříve, než byla země,
dříve, než vzniklo to, co bylo učiněno pevným“.

(Texty pyramid)

PRAOCEÁN NUN

Praoceán *Nun* si Egypťané představovali jako prapůvodní látku. *Nun* byl v jejich představách nehybný a nekonečný, rozpínal se do všech směrů. Podstatu tohoto vodstva lze jen velmi obtížně popsat, protože není smysly poznatelný. Ve starých textech je *Nun* charakterizován převážně negativně, přestože v těchto vodách leží podstata všech bohů.

Nun existuje pouze jako potencialita, představuje dosud neuskutečněný nekonečný potenciál bytí. *Nun* předchází existenci veškerých forem, a to jak projevených, tak i neprojevených. Existuje jako neuspořádaná a nekonečná zásobárna kvalit, ze kterých lze tvořit.

Nun není bohem, ale představuje určitou „substanci otce bohů“. *Nun* je zdrojem bytí. Toto vodstvo existovalo již před stvořením. Podle představ starých Egypťanů *Nun* i po vzniku kosmu dál obklopuje a prostupuje stvořený svět v podobě záplav nebo deště. *Nun* symbolizuje nejlépe voda, protože i když je zdrojem života, sama je bez tvaru a nedefinovatelná. Beztvará tekutost nesmírné masy vod leží mimo všechny kategorie poznání, proto je *Nun* jako prazdroj nepoznatelný a neměřitelný, nelze ho popsat ani jinak vyjádřit. *Nun* existoval dříve než bozi – a dříve než nám známý svět, projevený v čase a prostoru.

NUN: ZDROJ MOŽNOSTÍ A KVALIT

V tomto světě se setkáváme s jevy a prožitky, jež dosud nemají tvar, ale nabývají v našem vědomí kvalitativní kontext. Pohybujeme se zde prostřednictvím *BA*, božské duchovní síly (viz str. 42, 143 a 152–153).

Amit Goswami ve své knize *Kvantová kreativita* píše, že myšlenky jsou kvantové objekty, které vznikají a pohybují se v oblasti našeho vnitřního vědomí stejně, jako se fyzické objekty objevují a pohybují v běžném prostoru. Objevují se ve vědomí jen tehdy, pokud právě myslíme. Když nemyslíme, vrací se do svého původního stavu a stávají se vlnou v říši potencialit (v říši *Nun*), ztrácejí se v nevědomí. Stejně je tomu u hmotných kvantových objektů, které se v naší realitě vynořují. Oba světy – fyzický i psychický (mentální), zůstávají možnostmi až do okamžiku, kdy se promění do aktuality v podobě prožitku nebo objektu.

Kvantová fyzika je fyzika „možností“ – a to nejen možností materiálních (hmotných), ale také možností v oblasti citění a intuice. Veškeré naše prožívání je volbou z těchto možností.

Tato věda mluví o tom, že součástí našeho kreativního procesu je jak říše zjevné reality, procházející naším vědomím (tedy např. to, co vidíme, když se kolem sebe rozhlédneme) – tak i nevědomá říše, tj. říše možného (neboli sféra čisté potenciality). Zde se můžeme pohybovat pouze prostřednictvím inklinací a povahy našeho srdce (viz symbolika hada *NehebKAua*, str. 38–39) a prostřednictvím jeho tušení, *BA*.

NEVĚDOMÍ, KREATIVITA A MAGIE

Nun je od našeho známého světa, který lze vnímat smysly, velmi vzdálen; mnohem bližší je naším představám *Duat* (podsvětí), protože obsahuje duchovní formy. *Nun* bychom mohli přirovnat k nevědomí. O této oblasti můžeme uvažovat v symbolech a metaforách. S jejich pomocí může naše mysl operovat s překrýváním významů různých myšlenek, což ji chrání před dogmatismem. Všechny archetypální zkušenosti jsou kvantovými prožitky srdce (našeho „já“). Pro nevědomé zpracování jsou zásadní nejednoznačné podněty, které rozvíjejí intuici.

Nevědomí je nekonečný proud obrazů a forem, které se projevují ve snech i při změně stavech vědomí. Nevědomí je světem proměn. Leží pod prahem vědomí a obsahuje dojmy, vjemy a myšlenky, které si neuvědomujeme, ale jsme neustále vystaveni jejich působení. V tomto světě se setkáváme se vzácnými prožitky a hodnotovými kontexty, které jsou velmi důležité pro kreativní práci. A podle všech indicií se zdá, že proces kreativity pracuje na stejném principu jako magie. Všechny kreativní i magické akty jsou zároveň účelné. A má-li být naše úsilí korunováno úspěchem, musí být založeno na silné motivaci a vytrvalém záměru. Nevědomí k nám mluví zejména prostřednictvím inklinací, dojmů a snů. Skrze ně a skrze

střetávání se s realitou můžeme nad svým jednáním uvažovat a stanovovat si vědomé cíle. Níže volně navazuji na knihu *Kvantová kreativita* od *Amita Goswamiho*, který se zamýšlí nad rozdílným přístupem k nevědomí v práci *Sigmunda Freuda* a *C. G. Junga*.

Freud si představoval nevědomí jako místo, kam se ukládají potlačované biologické pudy, zejména ty, jež mají souvislost se sexualitou. U dobře adaptabilních lidí nachází podle něj libido své vyjádření v kreativité, u maladaptabilních se pak projevuje neurózou. Představoval si, že kreativní lidé mají schopnost sublimace sexuálního pudu a zároveň jsou schopni zpracovávat obrazy ze svého nevědomí a prezentovat je ve společensky přijatelné formě, která je novátorská a kreativní. *Freud* vytušil správný směr, ale zdá se, že je to jen část pravdy, protože pudy vnímal pouze biologicky, čímž výrazně zredukoval realitu.

C. G. Jung si uvědomil, že sublimace biologických pudů je pouze částečným kritériem kreativity, ale nemůže nám to dostačovat. Na rozdíl od *Freuda* vnímal nevědomí nejen jako záležitost osobní, ale rovněž kolektivní. Představoval si nevědomí jako úložiště toho, co bylo kolektivně potlačeno a vytěsněno z paměti – a tím pá-

dem je toto místo společné celému lidstvu. Uvědomil si, že kreativní ideje se objevují v podobě „pravzorů“ a univerzálních symbolů, které kolektivní nevědomí obsahuje – a tyto obrazy se vyskytují zejména v mytologiích, náboženstvích, bájích a pohádkách.

Tyto příběhy nám sdělují hlubší pravdy a významy, nicméně vždy jsou opředené tajemstvím. Rozkrývají nám důvody, které vedly toho či onoho k určitému jednání. Skrze ně můžeme vstoupit do vztahu s archetypy, přestože nejsou úplně přesně definovatelné. Symboly nepůsobí tolik na racionální složky osobnosti, ale mnohem více na její nevědomou složku, kde vyvolávají rezonanci. Symbolické obsahy jsou v nás přítomny na úrovni kolektivního nevědomí. Prostřednictvím příběhů dochází k jejich oživení i „zesílení podprahových signálů“, které se pak propisují do našeho vědomého jednání. Člověk má tedy podle *Junga* mimo biologické puzení i puzení duchovní, které je těsně spjata s hodnotami a vzory.

Určité symbolické obsahy v naší mysli v nás probouzejí rezonanci, jiné jsou nám naopak nepříjemné. Magické myšlení počítá s působením sil, které věda zatím neumí měřit ani jinak prokázat.

„Kreativita je kombinací disciplíny a dětského ducha.“

(Robert Greene)

JAK FUNGUJE KREATIVITA A MAGIE

Kreativita a magie jsou schopnosti vytvářet něco nového a originálního, jsou to záležitosti srdce. Kreativita a magie protínají svět nevědomí a vědomí, a proto neprocházejí lineárním procesem. Ve sféře nevědomé potenciality vědomí zaměří a aktualizuje jednu z možností, kterou promění ve skutečnost.

Věci, které si přejeme, přitahujeme (resp. přitahujeme tyto potenciality v oblasti nevědomí). K manifestaci čehokoli je nutné nejprve mít záměr a postupně ho nechat zrát, vybrušovat a zpřesňovat. Proces často začíná nejprve neurčitým puzením, ze kterého vyvstane zvědavost, jež touží manifestovat něco, co bylo dosud nevědomé a nezjevené. V naší mysli tak vznikne představa toho, co chceme zhmotnit, přičemž využíváme již existujících reprezentací, uložených v paměti. Bez těchto reprezentací a bez představivosti by naše mysl neměla s čím pracovat. Následně překonáváme různé překážky, ale můžeme se zároveň setkávat i se šťastnými souhrami okolností, které *Jung* nazýval „*synchronicitami*“. Těmto synchronicitám připisoval v kreativním procesu významnou roli.

„Kreativita je hrající si inteligence.“

(Albert Einstein)

Veškerá hmota existuje zároveň také jako vlna – a tyto světy jsou propojené. Naše nevědomí přijímá informace o tom, jak jednáme a myslíme ve vědomé realitě. V souladu s naším záměrem, myšlením i jednáním se v nevědomí orientujeme. Nevědomá oblast našemu vědomí otevírá či zavírá své možnosti na základě rezonance.

PŘEDSTAVA PODSVĚTÍ A DUATU

Představu podsvětí a rozdíl mezi podsvětím a *Duatem* velmi hezky vysvětluje *Jeremy Naydler* v knize *Chrámy kosmu*.

Podsvětí znamená oblast vodstva *Nun* (viz str. 13), „skryté místo“. V této oblasti čistého potenciálu neexistují formy. Je to „prostor, který dává i bere“. Podsvětí nám umožňuje magii a dynamickou proměnu ve fyzickém světě.

Protože nejde o hmotné místo v čase a prostoru, bylo podsvětí chápáno jako všudypřítomné. Toto místo není možné lokalizovat fyzicky, pouze psychicky. Této oblasti se dotýká každý, kdo překročí hranice normálního, na smyslovém vnímání založeného vědomí.

Věřilo se, že do podsvětí plně vstoupíme po smrti, a že se do něj dostane každý člověk, resp. duchovní esence člověka, kterou symbolizuje srdce (viz *NehebKAu*, str. 38–39). Dále se věřilo, že je možné do těchto míst vstupovat už za života, přičemž tuto schopnost měli zejména mágové a kněží.

Termín *Duat* se vztahuje k rannímu rozbřesku, ke svítání těsně před východem slunce a novému zrození (je to tedy jen jeden úsek podsvětí, kdy dochází k přemožení tmy). *Duat* se nachází ve vrstvě mezi nocí a dnem, ve stavech jisté omámenosti nebo hypnózy. *Duat* obsahuje příslib, že tma ustoupí světlu a my opět procitneme do vědomí.

Podle egyptských představ existuje ještě oblast, která je „nad“ nebo „za“ podsvětím, ale na cestě do vyšších sfér je nutno nejprve projít podsvětím.

PŘEMÁHÁNÍ HADA APOPA

V temných vodách *Nunu* žije obávaný had *Apop*, ale povstal z něj i sám stvořitel (který byl nejčastěji nazýván *Atum*, *Amon* či *Ptah*). *Apop* byl nedílnou součástí praoceánu *Nunu* a později také vod *Duatu* (podsvětí). Býval zobrazován v podobě obrovského hada s tělem zatočeným do několika smyček. Symbolizoval chaos, zlo, nepořádek, ničení a vše negativní. Byl hlavním nepřítelem bohů i lidí. *Apop* lidem zatemňoval mysl, přiváděl je k šílenství a znemožňoval schopnost sebeuvědomění. Představoval ne-řád (*isfet*), ne-bytí a chaos.

Apop bránil tomu, aby stvořitel povstal, vyšlo slunce a vznikl svět. Podobnou úlohu hrál i při každodenní pouti slunečního boha podsvětím. Útočil na sluneční bárku plující po podsvětím (či nebeském) Nilu. Snažil se ji zachytit a zničit v záhybech svého obrovského těla. Stvořitel musel každou noc tyto nástrahy přestát, aby mohlo slunce za úsvitu znovu vystoupit na východní horizont. Symbolika slunce koresponduje s lidským srdcem, ve kterém je ukryta duše jako „vnitřní světlo“.

Zatímco v temném vodstvu *Nun* se všechny formy rozpouštějí, *Duat* už obsahuje duchovní formy. Odtud může *Apop* destruktivně působit na naše smyslové orgány v podobě impulsů, kterých si však nejsme vědomi, protože jsou příliš slabé, než aby přitáhly naši pozornost. Tato nekonečná zásobárna dojmů a potencialit leží pod prahem vědomí.

Apop: Kniha bran, čtvrtá hodina, hrobka Ramesse I.

Atum-Re v podobě kočky bojuje s hadem Apopem

Boj s Apopem v podsvětí, poutání Apopa řetězem

Sluneční bárka, Cheprer s vnitřním světlem; pod loďkou je Apop

Poutání hada Apopa bohem Anupem

PŘEDSTAVA PUTOVÁNÍ PODSVĚTÍM

V představách Egyptanů bylo podsvětí místo, kterým putuje naše esence (srdce). Na této pouti bylo nutné obstát v řadě úkolů a zkoušek, a každá, ve které člověk uspěl, vedla k vnitřní transformaci. Pouť podsvětím měl každý jinou, protože vycházela vždy z konkrétního srdce. Překonáváním překážek se člověk stával víc a víc sám sebou a přiblížil se božské podstatě. V tomto ohledu se egyptská představa podsvětí blíží křesťanskému pojetí očistce. Jedním z hlavních zdrojů o podsvětí je *Kniha mrtvých* neboli „*Kniha zaříkadel pro vyjití na denní světlo*“.

Symbolická rovina byla ve starých dobách užívána mnohem víc než rovina racionálního myšlení a jazyka. Systematická práce s naším vlastním symbolickým obsahem by nám mohla pomoci s pochopením skrytých sil i vnitřních zákonitostí. Každá síla má svůj potenciál, a když pochopíme, jak působí, můžeme ji využít k určitému účelu. Střetávání s nimi ovšem vyžaduje odvahu i překonávání strachu.

Příběhy, pohádky a mýty nám v rovině těchto „jazykových obrazů“ zprostředkovávají poselství – a působí v nás na podvědomé úrovni. Na základě schematického myšlení a dogmatického zpracování symbolů můžeme činit nesprávné rozhodnutí.

Proto se symbolem není možné pracovat dogmaticky. Je potřeba se naučit rozpoznávat jeho vnitřní povahu, ale zároveň bychom měli mít na paměti, že ho nikdy nesmíme „uzavřít“ a zakonzervovat. Symboly jsou totiž v jistém smyslu stále živé. Jako bychom si je stále ohmatávali a tím se v mysli učili „vidět“ je z různých úhlů a perspektiv. Tímto způsobem tříbíme cit.

PŘEMÁHÁNÍ ZLA

Symbol *Apopa* odpovídá nevědomí a jeho skrytě působícím silám, které není možné jednoduše uchopit, popsat a racionálně zpracovat. Střetáváme se s nimi v prožitku a zakoušíme jejich působení. K určitým činnostem a věcem cítíme přitažlivost a náklonnost, což úzce souvisí s naším vnitřním nastavením a charakterem. K jiným představám, věcem i činnostem máme přirozený odpor. Přemáhání zla a boj s temnými silami je ústřední linka většiny mytologických příběhů i pohádek. Zlo má nejčastěji podobu draků, dáblů, strašidel, čarodějnic či vodníků. Přemáhání draka nacházíme už v mýtech staré Mezopotámie, v eposu *Enúma eliš*, kdy je dračice chaosu *Tiámat* přemožena bohem *Mardukem*. V těchto příbězích se zdaleka nejedná jen o boj s vnějším chaosem a zlem, ale zejména s tím, které je ukryté přímo v nás.

V knížce *Intelligence duše* píše A. S. Witterman o „*pěti rovinách osoby*“. Jde o roviny 1. těla, 2. emocí, 3. symbolů, 4. myšlenek a jazyka, a 5. vibrace a energie. Symbolická rovina je rovinou obrazů a symbolů v našem nitru. Jsou to obrazy našich vnitřních fantazií, které jsou lidmi propisovány do vnějšího světa. Zprostředkování této roviny se děje skrze umění. Ke konkretizaci nám slouží filmy, písně, fotografie, obrazy, sochy a umění obecně. Je to svébytný jazyk, který si utváříme hluboko v sobě – a je lhostejné, zda mu v té chvíli rozumíme, nebo ne. Naš vnitřní svět symbolů je pak klíčový pro naše jednání.